

Raktárgazdálkodás, raktározás és tárolás a néphadseregben

Littomericzky János mk. százados

Az MSZMP PB 1970 október 20-i határozatát követően mind a népgazdaságban, mind a néphadseregben egyre határozottabb kezdeményezések történtek az anyagi készletek korszerű tárolására, az anyagi erőforrásokat kímélő együtt-tárolásban rejlő racionális takarékosági lehetőségek kihasználására. A néphadseregben HM Direktíva határozta meg az anyagtárolás fejlesztésének feladatait. Így többek között a nagy csomóponti raktárak hálózatának fejlesztését, ezzel összhangban a készletek tevékenységi körletekre történő decentralizálását, a mozgósítási készletek és több anyagnem egy körzetben történő tárolását, a tárolásra vonatkozó újabb beruházási igények csökkentését, a meglévő tárolási lehetőségek jobb kihasználását, az anyagi készletek gazdaságosabb tárolását.

Az V. ötéves terv időszakában a néphadsereg anyagtárolási rendszerének fejlesztése érdekében a fő figyelem az MNHF-ség irányításával a csapat-, illetve laktanyai, valamint az „M” bázisokon folyó anyagtárolás korszerű rendjének kialakítására irányult, ugyanakkor végrehajtásra került a fegyvernemi és szolgálatiág-főnökségek, seregstetek szakanyagtárolási helyzetének felmérése is.

Jelen cikkben néhány gondolatban kívánom felvázolni a témában elért eredményeket, a néphadsereg anyagtárolási helyzetének megítélését és azon feladatokat, amelyek kulcstényezői lehetnek a további előrelépésnek.

1. A csapattárolási rendszer korszerűsítése során elért eredmények

A csapattárolási rendszer korszerűsítése során többek között az alábbi célkitűzések fogalmazódtak meg:

- a szinte krónikusan jelentkező raktárhiányok megszüntetése;
- az eredetileg nem raktározási célra épült létesítmények felszabadtítása, rendeltetészerű felhasználhatóságuk biztosítása;
- a korszerű raktározási technológiákat biztosító tárolási feltételek megteremtése;
- a raktári anyagmozgatás meggyorsítása és az élőmunka ráfordítások csökkentése;
- a raktározási tevékenységet folytató személyi állomány szolgálati és munkakörülményeinek javítása.

A fenti célkitűzések eredményes megvalósítását megítélésem szerint az alábbiak biztosíthatják:

- a megnövekedett tárolótér szükségletek és a meglévő szűk tárolási keresztmetszetek kényszerítő hatása, amelyek megfelelően inspirálják az érintett katonai szervezetet vezetését a belső tartalékok feltárására, a korszerűsítési munkálatok beindítására, vagyis kellő akaratú hozzáállás a tárolás terén meglévő feszítő gondok megoldására;

- a raktárgazdálkodási tevékenységet folytató katonai szervezet előrelátó tervező, szervező munkája a korszerűsítési feladat megoldására;

- a korszerűsítési feladathoz szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítása;

- a korszerűsítési feladatok végrehajtásának szakirányítása.

A korszerűsítési munkálatok kísérleti jelleggel Lenti helyőrségben kezdődtek meg, melynek tapasztalatai alapján a magasabbegység és alárendelt szervezeteinél az érintett felsőszintű főanyagfelelős szervek közreműködésével átfogó raktározási rend korszerűsítés került végrehajtásra. A korszerűsítés eredményeképpen a korábban jelentkező raktárberuházási igénnyel szemben, mintegy 33⁰/₀ raktárterület szabadult fel, melyet más jellegű helyi gondok megoldására lehetett felhasználni, biztosítva ezzel a célkitűzések megvalósulását. Szerény becslések alapján a magasabbegység viszonylatában 12 millió Ft ráfordítás az elmaradt raktárberuházási igényekből származó mintegy 120 millió Ft kimutatható megtakarítást eredményezett.

A végrehajtott korszerűsítési tevékenységek során szerzett tapasztalatok alapján beigazolódott, hogy a néphadsereg minden katonai szervezeténél alkalmazható egységes formákat nem lehet és nem is célszerű kidolgozni, viszont módszertani irányelveket, ajánlásokat lehet tenni. *Igy többek között az alábbi kérdésekben:*

- a korszerűsítési munka tervezésében;

- a korszerűsítési munka erő- és eszközszükségletének meghatározásában;

- a korszerűsítési munka szervezésében és szakirányításában;

- a korszerűsítés során elért eredmények hatásfokának mérésében.

Jelen cikkben nem vállalkozom a fenti kérdések kibontására, azonban körvonalazni kívánom mindazon pozitívumokat, amelyek a csapattárolási rendszer korszerűsítése eredményeként születtek és a további korszerűsítések során várhatók.

Ezek a következők:

- az inkurrens, selejt anyagok értékesítésre kerültek, a raktárkapacitást csökkentő hatásuk megszűntek;

- az anyagi készletek átcsoportosításával, különféle anyagi készletek együtttárolásával ésszerűsödött a laktanya, objektum raktári kiszolgálása, a laktanyán, objektumon belüli anyagáramlás;

- az alegységaktárak megszüntetésével, a zászlóaljraktárak kialakításával más, eredeti rendeltetésének megfelelően hasznosítható helyiségek szabadultak fel, egyszerűsödött az anyagkezelés;

- a DEXION-SALGÓ elemek tárolási, anyagmozgatási segédeszközök felhasználásával a tárolóterület, illetve térfogat többszörösére növekedett, mintegy 1,5-2-szer nagyobb mennyiségű készletek tárolása vált lehetővé, biztosítva ezzel az eddig szabadterén tárolt készletek nagy részének zárt raktárban való tárolását, sőt a mozgósítási készletek helyszíni tárolását is elősegítette;

- a csapatraktárak kihasználtsága mintegy 20–25%-kal növekedett;
- a raktárfelújításokkal egyidejűleg végrehajtott korszerűsítések során lehetőség nyílt a raktáron belül anyagmozgatás korszerűsítésére, ezzel a raktári élőmunka ráfordítások csökkentésére;
- a korábban tárolásra igénybe vett létesítmények, mintegy 25–30%-a fel-szabadult, melyeket a személyi állomány szolgálati, élet- és munkakörülményei további javítására lehettett hasznosítani.

A fenti eredmények elérése a korszerűsítést végző katonai szervezetek vezető és végrehajtó állományától egyaránt komoly erőfeszítéseket igényelnek. Néhány gondolatban szeretném azokat a tapasztalatokat is közreadni, amelyek a szervező, végrehajtó és állagfenntartó tevékenységben megítélésem szerint hasznosíthatók.

a) *A szervezés terén*

A raktárkorszerűsítés folyamata általában azzal kezdődik, hogy a katonai szervezet vezetése kényszerítő, vagy belső akaratai tényezők hatására tervbe veszi a korszerűsítést és azzal fejeződik be, hogy az elvégzett korszerűsítési munkákat elemezve, megállapítja az elért eredményeket és azok hatását a katonai szervezet életére. Ennek megfelelően a korszerűsítés egy viszonylag zárt folyamat, amely a szükségleteknek megfelelően időszakonként ismétlődhet.

A korszerűsítés időszükséglete egy sor befolyásoló tényező függvénye, ezért annak megítélése rendkívül sokoldalú és körületekintő munkát igényel. Az eddigi tapasztalatok alapján egy-egy laktanya (objektum) raktárkorszerűsítése általában 10–15 hónapos időszakban realizálódott. Ez nem azt jelenti, hogy az effektív korszerűsítési munkálatok időszükséglete ilyen nagy, hanem azt, hogy a katonai szervezet alaptevékenységéből fakadóan, illetve a szükséges személyi-tárgyi feltételek nem kellő biztosítottasága miatt a folyamat rövidebb-hosszabb ideig megszakadhat, amely végül is a korszerűsítés időbeni elhúzódásához vezet. Természetesen a hatékony megoldás az, amikor a zavaró körülményeket is figyelembe véve a korszerűsítés időtartama a lehetséges legkorábbi befejezési idővel zárul.

A fentieknek megfelelően a korszerűsítési munkák szervezésénél, ütemezésénél a következőket célszerű kellő megfontolással mérlegelni:

- a korszerűsítés feladatait, nevezetesen azt, hogy mely raktárlétesítményeket, hol, milyen sorrendben és hogyan tervezzük korszerűsíteni;
- mely raktáraknál kell különös figyelmet fordítani a korszerű berendezésekkel kapcsolatos technológiák kialakítására, melyek az elsődleges, illetve későbbi feladatok;
- a feladatok végrehajtásához szükséges és rendelkezésre álló erőket-eszközöket – különös tekintettel a pénzeszközökre –, valamint a saját erőből meg nem oldható feladatokat;
- végül a feladatok és a rendelkezésre álló erők és eszközök összevetése alapján a korszerűsítés végrehajtásának időszükségletét és végrehajtás megkezdésének időpontját.

A korszerűsítési feladatok irányítására, szervezésére, végrehajtására célszerű munkabizottságot – a feladat nagyságának függvényében – albizottságokat létrehozni. A munkabizottság vezetője általában a katonai szervezet raktárgazdálkodási tevékenységét szervező megbízott, tagjai a korszerűsítésben érintett ágazatok képviselői. Külön albizottságot szükséges kijelölni a raktárfelújítási munkálatok irányítására, ha az a raktárkorszerűsítéssel egyidejűleg történik. A bizottságok összetételét, feladatait, tevékenységük rendjét parancsban célszerű meghatározni.

b) *A tervezés terén*

A korszerűsítés szervezett és időbeni végrehajtásának egyik feltétele a tervszerűség. Ennek megfelelően különböző számvetéseket, tervokmányokat célszerű kidolgozni. Ezek tartalmilag a következők lehetnek:

- a laktanya (objektum) raktár, tárolóhely létesítményeinek, valamint a tárolt anyagi készletek elhelyezésének felmérése, a korszerűsítést megelőző helyzet (tárolóterület, tárolótérfogat; tárolt anyag mennyisége, térfogata; a kihasználtság foka) rögzítése;

- az inkurrens, selejt anyagok felmérése, értékesítésük, leadásuk rendje;

- a korszerűsítés során megvalósítandó raktár átcsoportosítások tervezése, honnan-hová-mit-mikor kell átcsoportosítani;

- a korszerűsítés személyi- anyagi-technikai biztosítási terve, melyben számvetések alapján tervezni kell a végrehajtó munkabizottságok állományát, a beépítésre kerülő raktári és anyagmozgató berendezések típus szerinti mennyiségét, beszerzési forrását, beépítésének, üzembehelyezésének módját;

- a fenti számvetések és tervek alapján kell összeállítani a korszerűsítés ütemtervét, amelyet alapokmányként kell kezelni és a katonai szervezet parancsnokával kell jóváhagyni. Az ütemterv összeállításához célszerű hálótervezési módszert alkalmazni.

Ezt követően a korszerűsítési munkák irányított végrehajtása kerül előtérbe, majd a befejezés időszakában célszerű számvetést készíteni a korszerűsítési munkák tényleges személyi, anyagi (pénzügyi), technikai igénybevételéről, illetve felhasználásáról, továbbá a korszerűsítés eredményeképpen bekövetkezett helyzetről.

A korszerűsítés előtti és utáni raktárhelyzet összevetése alapján a katonai szervezet vezetése részére a bizottságnak összefoglaló jelentést kell összeállítani, melyben célszerű kitérni:

- a bekövetkezett változásokra, különös tekintettel a tárolókapacitás raktártérfogat kihasználtság, gépesítettségi színvonal növekedésére;

- a bevezetett korszerű tárolási-mozgatósi technológiákra;

- a felszabadult tárolóhelyiségek mennyiségére, újbóli hasznosítására;

- az anyagi (pénzügyi), technikai és munkaráfordítások mennyiségére;

- az anyagtárolás színvonalának, és a személyi állomány élet- és munkakörülményeire gyakorolt hatás megítélésére;

- a korszerűsítés végrehajtásának pozitív és negatív tapasztalataira.

A tervezési feladatokat a munkabizottsági vezető irányítása mellett a kijelölt bizottsági tagok (albizottságok) végzik, együttműködve a személyi, tárgyi feltételeket biztosító szervekkel.

c) *A végrehajtás terén*

A korszerűsítési feladatok végrehajtását a jóváhagyott ütemterv alapján kell végezni. Az erő- és eszköz számvetés szerint munkabrigádokat kell létrehozni. Munkabrigádokat célszerű szervezni a be-kirakási; a felújítási; raktári berendezések beépítési, szerelési; anyagmozgató gépek és eszközök üzembehelyezési feladatainak végrehajtására. A kijelölt munkabrigádok állományát a tevékenységüknek megfelelően fel kell készíteni, különös tekintettel a munka és balesetvédelmi, valamint a tűzvédelmi rendszabályok betartására.

A végrehajtás során ügyelni kell arra, hogy a munkálatokat lehetőleg ott kezdjük, ahol a raktári készletek szintje alacsony, ha szükséges az előljáró katonai

szervezettel egyeztetett úton az úgynevezett nagyvételezések időpontját ideiglenesen módosítani célszerű. A raktárfelújítás, illetve berendezés időszakára az anyagi készleteket megbízható módon kell elhelyezni, erre a célra külön raktárat, vagy raktárhelyiséget célszerű kijelölni, amelyet a korszerűsítés egész időtartama alatt hasonló jelleggel igénybe lehet venni. Különös figyelmet kell fordítani a raktári berendezések szerelési technológiájának betartására, amelyek előírásait a vonatkozó szerelési utasítások tartalmazzák. A beépítési munkát irányító szakembernek állandó figyelemmel kell kísérni a korábban kialakított – adott raktárra, raktárhelyiségre vonatkozó – tárolási, mozgatási technológiát és a raktári berendezések beépítését annak megfelelően kell kivitelezni.

Az anyagi készletek betárolását lehetőleg az anyagfelelős raktáros irányítsa. A felrakási helyek meghatározásánál figyelembe kell venni a tárolt anyagi készlet mozgatási gyakoriságát.

A korszerűsített raktár átadása, illetve átvétele során fő figyelmet a raktári biztonságtechnikára kell fordítani és a hiányosságokat az üzembehelyezés előtt meg kell szüntetni.

d) Állagfenntartás terén

A korszerűsítést és a raktár üzembehelyezését követően gyakori eset, hogy rövid időn belül a raktári rend felborul, a raktár funkcionális működése akadozik. Általában a következő okok hozzák létre ezt a helyzetet:

- az anyagtárolási, -mozgatási technológia helytelen megválasztása és kialakítása, amely nehezíti a raktári dolgozók munkavégzését főleg csúcsidőkben;
- az alkalmazott raktári berendezések, anyagmozgatási gépek és eszközök helytelen kiválasztása, amelyek bonyolultsága és nehezen kezelhetősége miatt a raktári dolgozók inkább a hagyományos eszközöket, módszereket alkalmazzák;
- a raktári dolgozók felkészítésének, szemléletbeli átformálásának hiányosságai, az állomány újszerűtől való idegenkedése.

A fentiekből kitűnik, hogy az újszerű nem mindig korszerű. Ezért szükség esetén a korszerűsítési tevékenységünket felül kell vizsgálni és a célnak megfelelően át kell értékelnünk. Ha ezt megteesszük nem követtünk el akkora hibát, mintha a rosszul korszerűsített raktárt tovább működtetjük.

Ugyanakkor meg kell állapítani azt is, hogy a raktári dolgozók korszerű körülmények közötti tevékenységre való felkészítése elengedhetetlen feltétele a korszerű raktár hatékony üzemeltetésének.

A csapatraktárak korszerűsítése során néhány területen negatív jelenség is tapasztalható, alapvetően szubjektív jelleggel. Ezek a negatívumok általában ott jelentkeznek, ahol raktárkapacitás hiány nincs, így a korszerűsítést, a belső tartálekok feltárását kényszerítő hatás nem inspirálta.

Következtetésként megállapítható, hogy a néphadseregben a csapattárolási rendszer korszerűsítését az eddigi tapasztalatok felhasználásával célszerű továbbfolytatni. A raktárkorszerűsítési feladatokat mértéktartóan az anyagi lehetőségek függvényében célszerű ütemezni és lehetőleg a raktárfelújítási munkálatokkal egyidejűleg kell végrehajtani. Biztosítva ezzel a raktáron belüli anyagmozgatás gépesítésének feltételeit, a raktárba történő ki-bejárás lehetőségét. Itt kívánom megjegyezni, hogy az anyagmozgató gépek mindenáron való alkalmazására való törekvés – főleg a csapatraktárak viszonylatában – nem minden esetben váltja be a hozzá fűzött reményeket. Megítélésem szerint az egyszerű mechanikus vagy hidraulikus működésű anyagmozgató segédeszközöket, a helyi sajátosságoknak megfelelően kialakított eszközöket nagyobb hatékonysággal lehet és kell alkalmazni.

2. A központi raktárak tárolási helyzete

Az elmúlt időszakban egyre növekvő raktárberuházási igények jelentkeztek a HM főanyagfelelős főnökségek részéről, amelyek egyidejű kielégítése – figyelembe véve szűkös anyagi lehetőségeinket – új beruházások útján nem megoldható. A kialakult helyzet tisztázása, a lehetőségek számbavétele érdekében az MNHF-ség kijelölt munkacsoportja kétoldali megbeszélések és helyszíni bejárások útján egy reprezentatív felmérést végzett. A felmérés 10 szakágra, mintegy 40 központi raktárra, 10 központi raktár decentrumra és 10 seregestraktárra terjedt ki.

A felmérésben magam is részt vettem, így módomban áll a szerzett tapasztalatok és egyéni megítélesem alapján néhány néphadsereg szinten jelentkező objektív és szubjektív tényezőt rögzíteni.

A HM főanyagfelelős főnökségek az elmúlt években határozott erőfeszítéseket tettek a központi tárolás technológiájának, rendjének, a készletezés, rakományképzés, valamint a csapatokhoz történő kiszállítás módszereinek, formáinak korszerűsítésére. A korszerűsítésre, a tárolótér hatékonyabb kihasználására irányuló törekvések közül kiemelkedő főbb eredmények a következők:

- az MN Fe. Szolgálat Főnökség raktárainak területén kiépültek a szilárdburkolatú belső szállítási utak, tovább bővült a nyitott tárolótér;

- az MN PCGTSZF-ség irányításával az MN Központi Pc. és Gjmű. Anyagraktárban (Budapest) korszerű alkatrész tárolási és anyagmozgatási technológiák kialakítását kezdték meg. A csapatok ellátását központilag szervezett, konténeres kiszállítási módszer kísérleti alkalmazásával végzik;

- az MN Híradó Főnökség irányításával az MN 2. Híradó Anyagraktárban (Gödöllő) korszerű tárolási rend és kiselektronikus számítógépes betárolási, ellátási rendszer kialakítását kezdték meg;

- a győri 4. VERA építésének befejezésével lehetőség nyílt az összevont ágazati raktárak létjogosultságának igazolására, korszerű tárolási anyagmozgatási technológiák alkalmazására.

A központi raktárakban általában a fizikai állomány hiánya sürgetővé tette az anyagmozgatás gépesítését, s ezzel a raktári dolgozók munkakörülményeinek javítását. A beszerzett gépi eszközök viszont egyértelműen igényelték a korábban kialakult tárolási módszerek megváltoztatását, korszerűsítését, és ezzel egyidejűleg a tárolótér kapacitást növelő technológiák bevezetését. A tárolási-anyagmozgatási rendszer komplex korszerűsítését ugyanakkor nehezítették a meglévő raktárak építészeti sajátosságai (nyílászáró szerkezetek, belmagasság, raktártér megosztottság, padozat teherbíróképesség, közlekedési utak stb.), valamint a szubjektív megítélések, az újszerűsüdtől való tartózkodás. Általában megállapítható, hogy a tárolási rend korszerűsítése során két alternatíva alakult ki. Az ellátási feladatokban részt vevő központ raktárak esetében, ahol az anyagi eszközök forgási sebessége természetesen nagyobb ott az elsődleges cél a fizikai munka gépesítése, másodlagos cél a tárolótér gazdaságosabb kihasználása volt. Azoknál a központi raktáraknál, raktárdecentrumoknál ahol az ellátási feladatok nem jelentkeznek rendszeresen ott a célok fordítottan érvényesültek. Ebből fakadóan főleg az ellátási tevékenységet folytató raktárak esetében a korszerűsítési tevékenység nem járt minden esetben tárolókapacitás növekedéssel, sőt egyre zavaróbb hiányok jelentkeztek.

Az anyagi készletek tárolása alapvetően zárt raktározási célra épült, zárt más célra épült de raktározásra használt létesítmények, modul barakok, nyitott,

félig nyitott színek, szükségtárolók (padlás, pince, istálló), szabadtéri és föld alatti tárolók igénybevételével realizálódnak. A szakanyagok zöme zárt raktárakban, a szaktechnikai eszközök nyitott, félig nyitott színekben és szabadtéri tárolókon kerül elhelyezésre. Ugyanakkor azt is meg kell állapítani, hogy a lehetőségekhez képest a raktárak egy részének kihasználtsága alacsony színvonalú, a tárolóterek elhanyagoltak, rendezetlenek. A központi raktárak jelenlegi helyzetének megítélésénél a következőket kell figyelembe venni.

A zárt raktárak nagy része a felszabadulás előtt és az 1950-es évek elején épült. A korszerű tárolási-anyagmozgatási követelmények feltételeit csak részben, vagy nem biztosítják. Esetenként a megkísérelt korszerűsítések tárolókapacitás csökkenéssel jártak. A raktárlétesítmények nagyrésze állagmegővésre szorul. Ugyanakkor megítésem szerint ezek a raktárak szükségszerűen alkalmazhatók nem ellátási jellegű – huzamosabb tárolási időt igénylő – anyagok tárolására. Az utóbbi években épült zárt raktáraknál a korszerű tárolási technológiák alkalmazhatóságának követelményei általában figyelembe lettek véve, azonban a hozzáértés hiányából előfordult, hogy a tárolási-anyagmozgatási technológia helytelen megválasztása miatt a raktár kihasználtsága nem érte el a kívánt szintet.

Az elmúlt évek során a tárolási problémák ideiglenes megoldásként modul barakok kerültek felépítésre, amelyek a hőmérsékletingadozásra és porátalomra érzéketlen anyagok nagytömegű tárolására alkalmasak. Azonban az ideiglenes jellegükönél fogva ezek állaga meglehetősen elhasználódott, nagy részük felújításra, szanálásra szorul.

A szakanyagok tárolása raktárak hiányában különböző szükségtároló helyeken (pince, padlás, istálló) is megvalósul, ahol a tárolás és mozgatás meglehetősen kezdetleges módon történik.

A nyitott, félig nyitott színekben, szabadtéri tárolókon alapvetően a szaktechnikai eszközök tárolása valósul meg, de előfordul, hogy szakanyagok is a szabadban kerülnek elhelyezésre. Az itt tárolt eszközök nagyrésze komoly anyagi értékeket képvisel, ennek megfelelően az ágazatok állagmegővésre irányuló törekvései alapvetően indokoltak, azonban nem minden esetben raktárberuházás útján.

A raktárak korszerűsítése során jelentős előrelépés mutatkozott azon ágazatoknál, ahol eredményeket értek el az egységakomány-képzésben, a rakodási segédeszközök széles körű alkalmazásában, a tárolási és mozgatási technológiák helyes megválasztásában. Ilyen körülmények között természetesen a fejlesztés együttjárt a raktárkapacitás növekedésével is.

A seregtestraktárak általában komoly – esetenként kihasználatlan – raktárkapacitással rendelkeznek. Tárolási tevékenységük alapvetően huzamosabb tárolási időt igénylő készletek, valamint tranzit jellegű ellátási anyagok tárolására korlátozódnak. Az ellátási jellegű tárolásra fenntartott tárolóterek ellátási ciklusonként zsúfoltak, a ciklusok közötti időszakokban általában kihasználatlanok. Ezt felismerve néhány ágazat központi raktárkapacitása hiányának enyhítése érdekében központ raktárdecentrumként hasznosítja azokat. A raktárlétesítmények hasonló jellegűek mint a központ raktárak, azonban berendezésük, technológiájuk vonatkozásában lényegesen alacsonyabb színvonalúak.

A felmérés során megállapítást nyert mind a központi, mind a seregtestraktáraknál, hogy azonos szakanyag egy raktárpületben történő tárolása – a személyes felelősség miatt – felelősönként külön-külön kerül tárolásra és e célból a korszerűen berendezhető raktárhelyiségeket provizórikus módszerekkel szétválaszt-

ják, ezzel gátolják a tárolótér jobb kihasználhatóságának lehetőségét. Előfordul olyan eset is, amikor a raktározási célra épült raktárhelyiségeket irodának, műhelynek, kultúrteremnek alakítják át és ugyanakkor tárolótér hiányt jeleznek.

Következtetésként megállapítható, hogy a központi és seregestraktárak zöménél a tárolási-anyagmozgatási tevékenység korszerűsítésére tett helyi erőfeszítések csak részben érik el a kívánt hatást, a tárolókapacitást növelő eredményesség nem számottevő. A korszerűsítési törekvések objektív és szubjektív okok miatt ágazatonként változóak. Ugyanakkor megállapítható az is, hogy a jelzett tárolótér igények zöme indokolt, amelyek kielégítése részben a néphadseregben meglévő belső tartalékok feltáráásával, átcsoportosításával, a raktártér fogat jobb kihasználtságával és egyes esetekben a szűkös pénzügyi helyzetet figyelembe vevő minimális beruházásokkal megoldhatók.

3. A raktárfejlesztések további lehetőségei

A néphadsereg raktárgazdálkodási és anyagmozgatási rendszerében az V. öt-éves tervidőszak végére kialakult helyzet stabilizálása és a fejlesztési tendenciák további érvényesítése érdekében került kiadásra a 10/1980. (HK 8.) számú HM utasítás, valamint a 104/1980. (HK 23.) MNHF intézkedés. A kidolgozott szabályozó rendszer tartalmi összefüggései alapján néhány olyan kérdésre szeretném a figyelmet felhívni, amelyek döntően befolyásolhatják a témára vonatkozó további előrelépést.

A néphadsereg raktárgazdálkodási, raktározási, tárolási rendszerének komplex vizsgálata során megállapítást nyert, hogy a rendszerre ható és azt alapvetően meghatározó külső tényezők, rendszerek kölcsönös összefüggéseinek és hatásainak érvényesülése a kapcsolódó környezeti rendszerekben elengedhetetlen feltétele a rendszer továbbfejlesztésének egy bizonyos szint elérése után.

Már az előzőekből is kitűnt, hogy a korszerű tárolási rendszerek szoros összefüggésben vannak a raktáron belüli anyagmozgatás rendszerével. S miután a tárolás és anyagmozgatás tárgya alapvetően a tárolt, illetve mozgatott anyagi készlet, könnyen belátható, hogy a raktározás összefügg a mindenkor érvényesülő ellátási, és az azt megvalósító szállítási rendszerrel. Megfordítva az okfejtést igazolható, hogy a klasszikus értelemben vett anyagi biztosítási rendszer két lényeges alrendszere az ellátási és szállítási alrendszer, amelyek az anyagi készletek szempontjából a termelő szférától a fogyasztóig különböző raktárak rendszerén keresztül funkcionálnak.

A fentiekből következik, hogy az egészről kiragadni egy részt és azt a környezetétől függetlenül fejleszteni csak addig lehet, amíg a környezeti rendszerek fejlettségi színvonalát el nem éri. Abban az esetben, ha a kiragadott rendszer, nevezetesen a raktározási, tárolási rendszer a környezeti rendszerek fejlettségi színvonalát túlhaladja pozitívan értékelhető a környezeti rendszerek fejlesztését inspiráló hatása, negatívan értékelhető a környezeti rendszer alacsonyabb fejlettségi színvonalának visszahúzó hatása. Tehát az egymást feltételező és egymásra kölcsönösen ható rendszerek fejlesztését komplex módon, alapvetően összhangban célszerű végezni.

A fenti összefüggéseket azért kívántam részletesebben kifejteni, mivel megítélesem szerint ilyen megfontolások alapján történő fejlesztések határozottabban segítik elő bármely kapcsolódó rendszer egyetemes fejlődését, bármely ellátási formában valósulnak meg azok.

Visszatérve a raktárfejlesztéshez úgy vélem a tárolókapacitás gondjaink megoldására a helyi erőfeszítések mellett a következő gondolatokat célszerű megfontolni:

- a raktárak korszerűsítésével, a belső tartalékok feltárásával, átcsoportosításával és hasznosításával tovább kell növelni a terület- és térfogatkihasználást, az anyagi készletek helyszíni tárolását;

- célszerű felülvizsgálni a néphadseregben érvényesülő és a raktározást befolyásoló ellátási-szállítási rendszereket, különös tekintettel a tagozati ellátási rendszereket, amelyek több tagozati raktárrendszeren keresztül funkcionálnak;

- szükségesnek látszik a seregtestraktárak – ellátási jellegű – tevékenységének ártértékelése, lehetőség szerint központi raktárdecentrumként történő hasznosítása;

- célszerű felülvizsgálni a szakanyagok együtt-tárolhatóságának lehetőségeit, a merevnek tűnő tárolási előírásokat és normákat;

- a raktárfejlesztések során tovább kell szélesíteni az ágazatok közötti együttműködést, különös tekintettel a közös beruházásokra;

- célszerű megvizsgálni annak lehetőségét, hogy a társ fegyveres szervezetekkel – BM, MOP, BV – milyen együttműködés alakítható ki a raktárgazdálkodás, együtt-tárolhatóság és beruházások kérdéseiben;

- törekedni kell az ágazatok és a népgazdaság illetékes szerveivel történő közös beruházásokra és az együtt-tárolásra.

Természetesen elsődlegesen a saját környezetünkben meglévő belső tartalékok feltárása és hasznosítása jöhet számításba, azonban az előrelátás érdekében szükségesnek látszik a külső lehetőségeinket is számbavenni.

Végezetül úgy ítélem meg, hogy néphadseregünkben az MSZMP PB 1970 októberi határozatának megfelelően az azt követő középtávú tervidőszakokban a raktárgazdálkodás, raktározás és tárolás terén határozott eredmények születtek, azonban ez irányú tevékenységünket a jövőben is tovább kell folytatnunk biztosítva a költségvetést kímélő racionális takarékosági lehetőségek határozottabb kihasználását.